

Laudatio voor Kris Depoortere: Pastor, Professor, President¹

Lieven Boeve

Geachte professor emeritus Depoortere, beste Kris,

Geachte collega's, gasten, vrienden en familie van Kris,

Als titel voor mijn laudatio voor professor emeritus Kris Depoortere koos ik het stafrijm "Pastor, Professor, President". Lang heb ik niet moeten nadenken over de volgorde van de drie woorden in de titel. Quasi spontaan plaatste ik 'pastor' als eerste, vóór 'professor' en 'president'. Niet dat collega Depoortere zich tijdens zijn Leuvense loopbaan niet gemanifesteerd zou hebben als volbloed hoogleraar. Dat deed hij zeker, en met verve, zoals hieronder zal duidelijk worden. Niettemin was zijn academische bezigheid doortrokken door zijn pastor-zijn. Hetzelfde gelden de jaren dat hij president was van het Heilige Geestcollege, waar hij gastvrij onder meer vele priesterstudenten van de Faculteit Godgeleerdheid huisvestte. Kris' pastor-zijn deed helemaal geen afbreuk aan zijn taken als academicus en president, maar kwalificeerde deze ten voeten uit – gaf deze kleur en kwaliteit. Dat Kris precies hierover ook onderzoek deed, onderwijs verstreekte en in dienstverlening voorzag, maakt de cirkel bovendien rond: pastor – professor – president. Het is dan ook geen toeval dat Kris het vervroegd emeritaat aanvraag om precies voltijds Bisschoppelijk vicaris voor caritas en solidariteit te worden in zijn thuisbisdom Brugge, nadat hij dit enkele jaren gecombineerd had met een deeltijdse leeropdracht als buitengewoon hoogleraar.

Kristiaan, Alfons, Maria, Jozef Depoortere werd geboren op 27 juni 1946 te Brugge. Hij studeerde eerst aan het gekende Brugse Sint-Lodewijkcollege, dan aan het Grootseminarie van Brugge en intussen ook aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte waar hij een licentie bekwam met een verhandeling over Husserl en Marcel. Onmiddellijk na zijn opleiding aan het Grootseminarie vertrok Kris naar Congo om er als professor in het seminarie van Mbuji-Mayi. Op 26 december 1971 werd hij tot priester gewijd te Brugge door Mgr. Emiel-Jozef Desmedt. Na zijn periode in Congo studeerde hij gedurende drie jaren te Rome waar hij een doctoraat in de moraaltheologie behaalde aan de Accademia Alfonsiana, met onderzoek naar de problematiek van het kwaad en de verlossing in het werk van Paul Ricoeur.

Terug in Brugge vervulde en vaak ook cumuleerde hij op korte tijd meerdere functies in het onderwijs en in dienst van het bisdom en de Belgische bisschoppenconferentie: godsdienstleraar,

¹ Een andere versie van deze tekst met referenties werd gepubliceerd in: *Collationes* 39 (2009) nr. 4

secretaris van de studiedienst van het bisdom, tevens belast met een studieopdracht vanwege het Belgische episcopaat over Europa, directeur van het Nationaal Centrum voor Roepingenpastoraal, professor sacramententheologie en liturgie aan het grootseminarie van Brugge, verantwoordelijke voor de pastoraal bij de Vlaamse Katholieke Jeugdraad en bij de Nationale Raad voor de Gezinspastoraal, en in 1986-87 ook redacteur in opdracht van de Belgische bisschoppenconferentie van “Het Geloofsboek” (ook in het Frans, Duits, Engels, Spaans en Italiaans vertaald) op zich te nemen.

Ondertussen had ook de Leuvense loopbaan van Kris een aanvang genomen. Op 2 augustus 1985 vernam hij formeel dat hij tot lector benoemd was voor één jaar, als plaatsvervanger voor het college “Pastoraal van de gezondheidszorg m.i.v. pastorale stage”, begroot op 5 semesteruren, te doceren voor studenten van de licentie medisch-sociale wetenschappen (faculteit Geneeskunde) en de licentie toegepaste theologie. In 1986 werd hij buitengewoon docent en werd zijn leeropdracht aan de faculteit Geneeskunde uitgebreid met 2 vakken: “Ethische problemen in de bejaardenzorg” en “Katholieke levensbeschouwing en haar toepassingen in de gezondheidszorg”.

Vanaf 1 oktober 1989 wordt Kris Depoorter voltijds docent pastoraaltheologie aan de faculteit Godgeleerdheid, in opvolging van professor Jan Kerkhofs die op dat ogenblik met emeritaat ging. Vanaf dan verhuist hij ook naar Leuven en neemt hij – voorlopig, zo zou blijken – zijn intrek in het Leo XIII-seminarie. In 1991 promoveert hij tot hoofddocent; in 1995 wordt hij hoogleraar; en in 2000 wordt hij bevorderd tot gewoon hoogleraar.

Zijn takenpakket is onmiddellijk zeer omvangrijk. Zijn onderwijsopdracht in 1989 omvat maar liefst 9,5 jaaruren. Hij doceert dan ook tal van colleges pastoraaltheologie, in alle opleidingen en beide taalvarianten (Nederlands/Engels), en dit zowel op inleidende, verbredend als verdiepend niveau.

In zijn onderzoek neemt Kris heel wat thema's voor zijn rekening, waarover hij les geeft, tal van lezingen en conferenties verzorgt, en publiceert. Hij bestudeert pastorale problemen in verband met de gezondheidszorg en, onder meer, hoe deze aan te pakken in vorming en organisatie. Hij legt zich toe op een christelijke benadering van het lijden, waaraan hij een, ook in het Engels gepubliceerde, monografie wijdt, en doet zowel fundamenteel als praktisch-theologisch onderzoek naar sacramenten en liturgie. Hij onderzoekt verder kwesties aangaande huwelijkspastoraal en -spiritualiteit, toerusting van geloofsgemeenschappen, en nieuwe katholieke spirituele bewegingen. Hij publiceert zeer geregeld boeken en artikels, zowel op algemeen vormend als op specialistische niveau, zowel regionaal als internationaal. Ondertussen begeleidt hij ook tal van doctoraatstudenten – op 18 juni 2009 klokte hij uiteindelijk af op 24 gepromoveerde studenten, van wie hij (co)promotor

was. Secuur als Kris was liet hij daarbij niet na om aan het Faculteitsbestuur een afwijking van de regel van 'maximum zes doctoraatsstudenten in begeleiding' te vragen wanneer meer studenten, in het bijzonder uit de twee-derde wereld, op hem een beroep deden. Hij was verder ook redactielid van het interdiocesane theologische tijdschrift "Collationes" (1992-2002) en het "Tijdschrift voor theologie" (1993-2005), en was lid van internationale organisaties en redacties.

Hij wordt meteen bij zijn voltijdse aanstelling ook afdelingsvoorzitter van de afdeling pastoraal theologie (tot 1993), het begin van loopbaan van niet aflatende actieve dienstbaarheid aan de faculteit, haar opleidingen en haar bestuur. Van 1990 tot 1992 is hij secretaris van de POC Godsdienstwetenschappen, en van 1990 tot 1993 is hij lid van het Faculteitsbestuur. In 2002 wordt hij gekozen tot vicedecaan (onderzoek) en is hij opnieuw lid van het Faculteitsbestuur (tot 2005). In die hoedanigheid is hij voorzitter van de facultaire onderzoekscel en doctoraatscommissie (die de doctoraatsopleiding aanstuurt). In 2005 wordt hij opnieuw tot voorzitter van de Onderzoekseenheid pastoraaltheologie gekozen.

In 1990, één jaar na zijn voltijdse aanstelling te Leuven, benoemen de Vlaamse bisschoppen Kris Depoortere tevens tot president van het H. Geestcollege, een mandaat dat hij met inzet en liefde uitoefent tot 2005. Tal van buitenlandse priesterstudenten neemt hij onder zijn hoede. Deze opdracht maakte hem zeer bewust van de interculturele context waarin de studenten, maar ook wijzelf, westerlingen, leven. In de contacten met de studenten ontwikkelde Kris een dialogaal leiderschap, met veel aandacht en zorg voor verschil en identiteit. Allen denken deze studenten vol dankbaarheid terug aan de periode waarin ze in het college verbleven. Vaak verbleven ze er immers langdurig, in weekends en vakanties, soms jaren, zonder terugreis naar hun land van oorsprong. Ook als president kwam de pastor in Kris naar boven, en herhaaldelijk zette hij zich in voor hun wel en wee. Hij trok zich het lot aan van individuele studenten maar kwam ook op voor deze studenten als groep, zowel in de faculteit als de universiteit.

Hoe dacht en denkt Kris nu over zijn eigen discipline, de pastoraaltheologie? Qua methodologie benadrukte hij al vroeg de noodzakelijke interdisciplinariteit ervan. Vanuit zijn eigen onderzoek naar Ricoeur, en later ook Chauvet, had Kris uiteraard oog voor de filosofische en antropologische bedding waarin de pastoraaltheologie haar weg diende te zoeken. Niettemin was hij er zich reeds tevens zeer vroeg van bewust dat ook empirische onderzoekstechnieken noodzakelijk waren om deze discipline bij de tijd te houden. Getuige hiervan een brief hij als afdelingsvoorzitter op 16 maart 1990 richtte tot decaan Jan Lambrecht met het verzoek om een college onderzoeksmethodologie in het programma op te nemen: "Pastoraaltheologie moet rekening houden met de concrete empirische

werkelijkheid. Het is noodzakelijk dat het deelnemersperspectief kan interageren met het toeschouwersperspectief. Wij menen dat het daarom zeer wenselijk zou zijn dat de studenten [van de richting pastoraaltheologie] zouden kennismaken met de empirische methoden". "Hierbij kan de vergelijking gemaakt worden met de onderzoeksmethoden voor bv. exegese en geschiedenis", voegde hij er fijntjes en zeer gevat aan toe.

Wanneer gevraagd naar zijn inhoudelijke opvattingen over pastoraaltheologie, schrijft Kris in 1995, zich bezinnend op Karl Rahners definitie van de discipline, in vijf stappen zijn visie uit.² *Vooreerst* is pastoraaltheologie niet zomaar wetenschappelijke reflectie, maar – zoals het geheel van de theologie volgens Anselmus' adagium *fides quaerens intellectum* – 'empathisch-kritische' reflectie. 'Empathisch': het vertrekpunt is immers het vertrouwen 'etsi deus daretur'; 'kritisch': dit vertrouwen moet rationeel getest worden, ook in dialoog met andere wetenschappelijke benaderingen van het geloof. Deze reflectie betreft, *ten tweede*, de ontwikkeling van christelijke identiteit, die wezenlijk – zo leert Kris bij M.-L. Chauvet – bestaat uit de integratie en wisselwerking van drie noodzakelijke elementen: "geloven in iemand en deze geloofsact bestand maken tegen een inhoudelijke bevraging [...] [,] symbolisering en ritualisering van de geloofsact in liturgie en gebed [...] [,] en ethische vormgeving". Als structurerende elementen van de christelijke identiteit zijn deze drie dimensies van *kerugma*, *leiturgia* en *diakonia* te situeren binnen de *koinonia*, de bemiddeling van de gelovende gemeenschap, de plaats waar de wederzijdse wisselwerking vruchtbaar identiteit sticht. Verdergaand op deze idee van *koinonia*, stipt Kris *ten derde* de sacramentele aard aan van deze gelovende gemeenschap; het is God en Gods heilshandelen die de mens er ontmoeten. In een andere (even programmatisch) artikel in 2001 gaat hij precies op dit punt door: de kerk dient haar sacramentele handelen en praktijk te enten op een breder begrip van sacramentaliteit dat het hele leven omvat.³ *Ten vierde* wijst hij op het historische en onvoltooide karakter, vervat in de sacramentele aard van kerk en gemeenschap. Hij waarschuwt enerzijds voor minder verzakelijking van het kerkelijke leven en voor de verenging van kerk tot instituut. Anderzijds vraagt hij meer oog te hebben voor "de beleving van de concrete geloofsgemeenschap als kerk-ter-plaatse". Hij pleit daarom voor subsidiariteit, en voor legitieme receptie van kerkelijke documenten in plaatselijke gemeenschappen. En *ten vijfde* en ten slotte dient deze pastoraaltheologische reflectie zich te betrekken op de existentiële situatie van vandaag: het komen tot een theologische lezing van de werkelijkheid waarbij

² *Pastoraaltheologie als reflectie op de ontwikkeling van een christelijke identiteit*, in L. Leijssen e.a. (red.), *Geloven als toekomst* (FS J. Bulckens), Leuven: Acco, 1995, 147-157.

³ *From Sacramentality to Sacraments, and Vice-Versa*, in *Questions liturgiques/Studies in Liturgy* 82 (2001) 46-57.

de huidige geschiedenis functioneert als *locus theologicus*. Cardijns drieslag ‘zien, oordelen en handelen’ blijft hier van groot belang. Kris *besluit*, enerzijds, door te wijzen op het pastoraaltheologische moment, en de noodzaak ervan, in elke theologische reflectie; anderzijds met verwijzing naar één van de belangrijkste problemen van de actuele pastoraaltheologie, “de vorming van mensen, die anderen begeleiden bij de ontwikkeling of het overleven van een christelijke identiteit in precaire omstandigheden of in marginale sectoren”.

Het is vooral deze laatste uitdaging waar Kris Depoortere een belangwekkende rol gespeeld heeft in de ontwikkeling van diverse opleidingen in de praktische theologie. Zowel de wetenschappelijk-academische basis als de professionele begeleiding en omkadering van deze opleidingen waren voor Kris een grote zorg. De oprichting van het Academisch Centrum voor Praktische Theologie in 2003, dat naast onderzoek, vooral inzet op de vorming van pastores en stafmedewerkers in de pastoraal, mag daarom terecht één van zijn grote verdiensten genoemd worden, een echte parel uit de erfenis die hij de faculteit nalaat. Op de website lezen we “Het Academisch Centrum voor Praktische Theologie heeft als kernopdracht de professionalisering en vorming op academisch niveau van al wie actief is in het pastoraat. Het Centrum beoogt een wetenschappelijk verantwoorde en praktijkbetrokken toerusting van de pastores (in opleiding) en andere geëngageerden, zodat zij met de nodige deskundigheid hun zending of dienst binnen de kerk kunnen vervullen”. Om het centrum onderzoeksmatig te funderen initieert hij bovendien een onderzoeksproject bij het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO-Vlaanderen) over ‘Doelgericht ziekenhuispastoraat: een vergelijkend, empirisch en pastoraaltheologisch onderzoek naar kwaliteitsmaatstaven in het ziekenhuispastoraat met het oog op de ontwikkeling van een nieuw handelings- en vormingsmodel.’ Op vandaag biedt het centrum een rijk pallet aan vormingsactiviteiten, studiedagen en opleidingen die aan Kris’ intuïties nog steeds vorm geven.⁴

Beste Kris, op 10 augustus 2005 werd je door Mgr. Roger Vangheluwe benoemd tot bisschoppelijk vicaris voor caritas en solidariteit in het bisdom Brugge – een verrassing voor jezelf en de facultaire gemeenschap. Echter, zoals toenmalig decaan Mathijs Lamberigts aangaf in de mededeling hiervan aan de faculteit, “sluit deze belangrijke benoeming naadloos aan bij de academische interesses van Kris, en is hij derhalve een uiterst geschikte kandidaat voor deze opdracht”. Je opdracht te Leuven werd op 40% teruggebracht, waardoor je per 1 oktober 2005 buitengewoon hoogleraar werd. Je verzorgde vanaf dan nog enkele colleges (tot dan doceerde hij tot 8,67 jaaruur) en begeleidde verder de 10 doctoraatsstudenten die bij jou werkten. Ook aan je mandaat als president van het H.

⁴ Cf. <http://www.theopraxis.eu>.

Geestcollege kwam een eind. In je bericht aan het faculteitsbestuur schreef je “dat je met dank en een zeker verdriet afscheid neemt van de universiteit”. Maar zover is het dan nog niet. Je combineerde nog drie jaar je opdracht te Brugge en te Leuven, maar dit vergde wel zeer veel van je krachten. Het stak je vooral dat je niet meer toekwam aan creatief wetenschappelijk werk. Finaal koos je dan ook voor je bezigheid als vicaris – echter niet vooraleer je had kunnen vaststellen dat je onderzoekseenheid door nieuwe aanstellingen ondertussen versterkt was en jouw erfenis kon overnemen. In de zomer van 2008 vroeg je het vervroegd emeritaat aan, om vanaf 1 februari 2009 je echt voltijds te kunnen toeleggen op je verantwoordelijkheden als vicaris te Brugge. Thans ben je, Kris, tot de leeftijd van 65 jaar, bijzonder emeritus – inderdaad, een bijzondere emeritus.

Beste Kris,

Het is met grote dankbaarheid dat de Faculteit terugblijkt op jouw activiteiten aan de universiteit. We zullen ons vooral je betrokkenheid en zorg herinneren, voor onze studenten, zowel uit het Vlaamse als het internationale programma, voor je collega’s en medewerkers, voor de faculteit en universiteit. We zullen ook je grote engagement voor een goed opgeleid pastoraal kader voor de kerk in Vlaanderen niet vergeten – en pogen met dezelfde gedrevenheid je pionierswerk in het Academisch Centrum voor Praktische theologie verder te zetten. Dank – dank – dank – driewerf dank voor wat je voor ons hebt betekend, en ook nu nog betekent.

Dat het bloed kruipt waar het niet gaan kan, heeft Vlaanderen ondertussen wel weer ondervonden: sinds enige maanden verzorgt Kris de katern met reflecties bij de zondagslezingen in Kerk & Leven. In zijn spitse en inspirerende bijdragen herkennen we zijn pen, pastorale bewogenheid en academische onderlegdheid. De vicaris blijft toch een beetje professor en vooral ... pastor.